

15 EOST-15 GWENGOLO 75

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

*
koumanantoù

Boutin : 10 lur

Skoazell : adaleg 20 lur

C.C.P. 2746-79 Rennes.

NIV. 67

1^{LUR} POBL VREIZH

Niverenn ispisial 10 pajenn. Kavoud a rafet e-kreis an niverenn-mañ ur follenn iskis a-walc'h leun a c'herioù brezhoneg gant o zroidigezh c'halleg. Beb a bajenn evel-henn e kavfet en deir niverenn Pobl-Vreizh da zont ; mirit anehe aketus ha pa'po ar beder fajenn e c'hallfet ober gante ur mini-geriadur brezhoneg, geriaoueg diasez ar brezhoneg, enni war-dro 2 000 ger er skritur newez.

EUS PESEURT TU E TEU AR RUSTONI ?

HAG A-NEWEZ ER VRO ?

PIW A RA AR GWALLDAOLIOU ?

Aboe m'ema Giscard e penn ar stad, ne vez kaos gantañ nemed eus ar frankis : ar frankisioù, ar «société libérale avancée», ha me oar me ? Arabad dimp lonkañ se evel gwir-bater. e frankis dezañ zo frankis d'ar gapitalisted d'ober teil gant dourc'hwes al labourerien.

Pa gomz ar batroned eus «frankis al labour», ec'h eo ewid enebañ ouzh gwir al labourerien da ziskregiñ diouzh o labour, ewid enebañ ouzh frankis ar sindikajoù.

Añad eo penaos, a-van da-van, e vez lakaet bec'h war frankisoù al labourerien. Abaoe un toullad misioù, e welomp ar poliss o tflukañ beb tro ma vez bec'h en un usin, ewid skeiñ... gant al labourerien, eveljust. Dalc'homp soñj eus ar pezh o deus graet da-geñver harz-labour «Transocéan» en Brest, hag ewid herzel ouzh labourerien Ti Corlay da dostaad ouzh ar prefeti en Kemper.

E-keit-se, ema ar gouarnamant o klask tremen lost al leue dre hon genou. Ha graet e vez un bern trous tro-dro d'un danvez all : heni an daerijenn.

Ar c'hasetennoù hag a lip botoù hon aotronez meur, a vez leun a geloùioù diwar-benn kement gwalldaol pe mestaol a vez. Dre-se e klask ar gouarnamant distreiñ al labourerien diouzh o c'hudennoù gwirion. A zo gwashoc'h, klask a ra ive lakaad war chouk al labourerien, an alan a daerijenn zo en-dro dimp : en ur lakaad keñver-ha-keñver, manifestadegoù ar vicherourien o tifenn o bara, ha gwalldaolioù al laëron hag an dorfedourien. Gant ar vezh memestra !

Kement-se n'eo ket newez. Bewech ma vez arru berr war ar gapitalisted, e lakaont o foliss da c'hoari, ha bec'h d'al labourerien, bec'h da lakaad da devel ar re zo o tifenn o frankisoù hag o gwirioù pennañ.

Daw d'al labourerien respont bremañ : dre en em unaniñ a-eneb ar galloud ; ha dre zifenn ervad o sindikajoù.

En ur zisklaeriañ gant nerzh, gwalldaolioù diniver ar sistem kapitalist : gwalldaolioù ar batroned a-eneb al labourerien : ar goprou isel, an dilabour, an doareoù-labour, hag all...

Enebiñ ouzh an droug graet ouzh ar Vretoned : pa vez red deze divroañ da glask labour e lec'h all ; pa vez laëret hon douaroù gant an arme c'hall ; pa vez lamet diganimp istor ha yezh hon bro gant o «deskadurezh».

An daerijenn-se, ar gwalldaolioùse
'ni vez red disklaeriañ ha stourm oute.

1 - Taerijenn : feulster, rustoni, palforserezh :
violence.

DA ZESKIN BREZHONEG HA D'E BEURZESKIN
UL LEVR NEWEZ SAVET
GANT FANCH MORVANNOU :

assimil

«AR BREZHONEG DIDORR»

AN TOURTER HAG AN ARCHER...

Abaoe ur pennad mat, evel ousoc'h, e vez bec'h ha chikan beb ar mare etre tud Trabivan diwar-goust an douaroù emaeer krog da adlodennafi.

TRAOU NEWEZ 'BARZH TRABIVAN.

Med d'al lun gentañ a vis even, sed ur gont all : abred eus ar beure 'oa charreet d'ar bourk teir pe beder garg jafidarmed «mobil» eus Gwengamp ! Alvaonet peisan-ted Trabivan, evel just !

Da ziwall an tourterien 'oa deut al lankoned-se (hag an eil prefed d'o heul), gant aon moarvad 'vije harzet ar bulldose-rien d'ober o reus.

Ha peogwir 'chome sioul eneberien an adlodennafi, souezhet o weled kement-se 'dokoù plad 'oa daw d'ar re-mañ kaoud un digarez all da fichal ha da fihval. Setu, kenkent ha ma tostae ur paour kaezh kasetenner da glask tennañ poltrejou e oant sotaet, hag i war e lerc'h, mell-divell. war o motoioù 'wechoù...

AN NEB NA SENT KET...

Un afer hudur, an adlodennafi 'barzh Trabivan, ha luziet deus ur penn d'egile ! Da zgentañ, n'eus bet biskoazh 'med un darn vihan eus al labourerien-douar o vont krenn 'eneb, ar re just 'walc'h a oa bet kent o kaballif 'eneb ar maer hag e gonsailherien (a zo komunisted) er votadeg parres ! N'oar ket an nen petra 'faot dehe : pe difenn an natur, harz ar re all da zisac'hañ girzhier, pe difenn o gwirioù, pe krignad douaroù ? A-du 'vefent bremañ da adlodennafi dre gaer...

Fumet ar maer hag e gamaraded o weled an dud dispartiet, ha lod o stourm ken didruez, hag abaoe keid-all. Aet da c'houll sikour Gwengamp 'michañs... Setu digarez neuse d'ar gouarnamant ha d'e vewelien d'ober aon d'al labourerien, da spouronafi anehe : un «taol-dorn» ouzhpenn 'zigant ar Poniatowski, hag unan digous-toc'h 'wid er gêr vras... Digarez 'walc'h ive da lod all da fistoulad ha da veskiñ : «stourmerien» a beb seurt gis zo dic'haloupet di da riotal ha da ginnig o «ofissou»... d'an daou du enebet.

Eneberien an «dilodennafi» a zalc'h penn evelkent : d'ar sul 3 a vis eost 'vo galvet tud ar vro da zont da weled ar «C'hlouejou Digor».

DRE GAER PE DRE HEG ?

Distoned o deus dija greunadennoù Trabivan dre ar c'hontre : an devezhiou war-lerc'h 'tisklêrie tud Motrev n'houllet ket e mod ebed e vije adlodennet dre heg douaroù ar gomun, seul vui ma anavezont revad an heni a gasso e dourterien bras pa 'do-int echu 'c'hoari 'barzh Trabivan : Barazer 'ni eo, maer Motrev...

MENGLEUZHIOU BREIZH EN ARGOLL

Bodet e oa bet *Burew Politikel U.D.B.* d'an 19 a vis Gouhere 1975 en Orient. Mantret eo gant stad spontus ar vengleuzerien en Breizh.

Pa vez an hafiv o tont, ne vez ket al labourerien kement war ewezh ; mad e oa ar c'houlz, eta, ha serret eo bet ar **C'homiren** e Goueled-Leon gant an «trust»-où estren.

Arru eo tro labourerien pri-gwenn Berrien da vezañ en arvar bras da goll o labour.

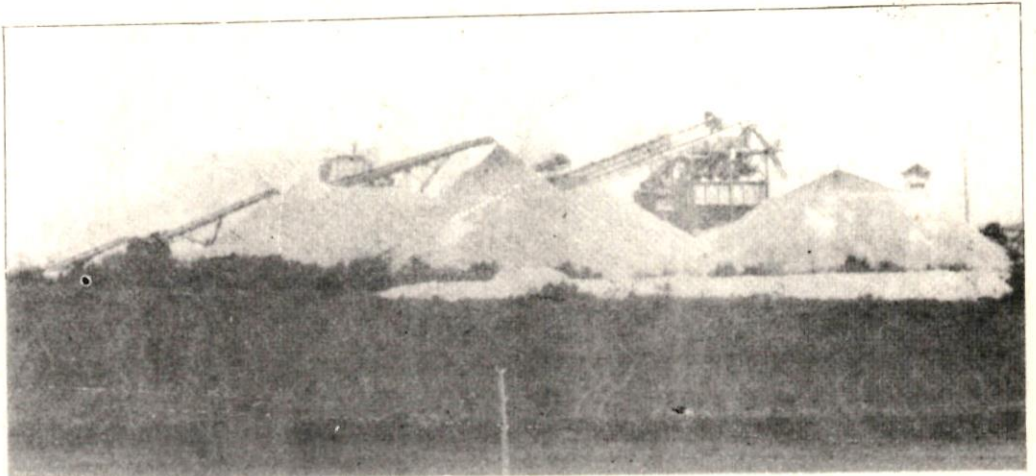
Peadra zo da daerifiñ, da fulorifiñ dirag sort doareoù vil ! Gerwel a ra eta **Burew Politikel U.D.B.** oll labourerien Breizh d'en em sevel a-eneb loustoni an «trust»-où liesvroadel (multinationaux) hag a zo o laerezh piwidigezhioù douar-kondon Breizh en ur gemer perzh er manifestadegoù demokratel ewid sikour stourm ar vengleuzerien.

NA PEGEN BRAW EO BEWAN E-BARZH AR MOR-BIHAN !

Ya, 'vad ! 'Ar wellaad eh a an traoù e-barzh ar Mor-Bihan : n'int bet biskoazh gwell ! Setu ar pezh a lâre, n'eus ket pell 'zo, an Aotrou **Ivonig** (Alexis, Pier, Mari) **Gicquel**, sekretour-meur, penn-rener *Servijoù Kambr ar Goñvers hag an Ijinerezh* eus ar Mor-Bihan, en Oriant, hag iwe, 'ar un dro, presidant **Kendalc'h**. Un *Eutru*, kwa ! Ya, e kendalc'h ar *Vretoned Divroet*, bet dalc'het e Rostren, d'an 8, 9 ha 10 a vis Eost -ur c'hendalc'h gwashoc'h 'wid lu, e gwirionez-, an Aotrou **Gicquel** en deus komzet flour ewid kompesañ an traoù ha roñf un tammig esperañs d'ar *Vretoned divroet* pe get : «C'hwil 'welo ! Hep dale, e vo santet pegen uhel eh omp adsavet ! Ur burzhud !».

A biw ema an Aotrou **Gicquel** é ober goap ? Ag an oll *Vretoned*, sur, hag a re ar Mor-Bihan er c'hentañ penn. N'eus ket gwerso, àr an **Télégramme** (ha hoazh an **Télégramme** n'ema ket kement-se a-du ged **Pobl-Vreizh** !), e lenned kement-mañ : «*Kambr ar Goñvers departamant ar Mor-Bihan he deus embannet ur studiadenn a-zivout stad an ekonomiezh en ekonomiezh en departamant*. 30 % ag ar re lissañsiet e-barzh «*Breizh ar pewart departamant*» zo ag ar Mor-Bihan, daoust ma nen deus nemed 19,3 % ag an dud gopraet (salariés) e-barzh «*Breizh-4-D*» é chomel e-barzh an departamant-se. Hag ewid sklaeraad an traoù, marse e vo mad gouied eh eus bet lissañsiet, e-pad c'hwec'h mis kentañ ar blé, 1 044 a dud er Mor-Bihan, 731 er c'h-Côtes-du-Nord, 1 402 er Finister ha 1 532 e Ill-ha-Gwilum. Se a ra 4 530 a

Klic'hed le Peuple Breton

Mengleuz staen Lokourman-Leon a zo bet serret.

dud lissañsiet, da lâred eo 4 530 a dud dilabour, ged ar re a oa dija, ewid *Breizh-4-D* a-bezh. Talbenn an **Télégramme** (19-8-75) zo sklær : **Le Morbihan est le département breton le plus touché par le chômage**. Ur wech c'hoazh, ma zo ur gazetenn vil e Breizh, é lakaad ar *Vretoned* da gousked, an **Télégramme** an heni eo ! Memb an **Télégramme** n'hell ket kuzhad ar wirionez ! Ha neusen, Aotrou **Ivonig Gicquel**, e-menn e oac'h a pa eo bet embannet studiadenn ho *Kambr a Goñvers* ? E vakañsoù marse ? Gwell e vehe bet deoc'h serrifi ho peg neusen e Rostren.

Rag nend a ket mad an traoù tamm erbed. Ouzhpenn, ar 1 044 a dud lissañsiet er Mor-Bihan, eh eus 8 066 a dud o klask labour **ez-ofissial** ; e gwirionez, eh eus tost da 15 000 a dud dilabour er Mor-Bihan, ha marse ouzhpenn. N'eo ket fall, Aotrou **Gicquel** ! Ar pesketaerezh zo é voned àr fallaad : digresket eo ag a 14 % e-keñver àrlene dregantad an aferioù e porzh-peske-rezh *An Oriant* (ataw hrewé an **Télégramme**). **Michelin** e Gwened, **La Bretonne de fonderie** e Kerpont, anehe an diw stal vrasañ preves ag ar Mor-Bihan, eo bet red lakaad al labourerien e «*chômage technique*» enne. Ne vez ket embaochet mui ha ne vez ket lakaet tud all e lec'h ar re a ya kuit.

Hag a-hend-all, penaos ankouaad enklask ar gelaouenn **Le Point** ? Ar **Mor-Bihan** é terc'hel al lec'h diwezaf e-barzh an *Ekzagon* ewid an aesamantoù, ha kement vad daet ag ar gwellaennoù degasset ged an ijinerezh, hag, é kontrel, ar **Mor-Bihan** er penn kentañ ewid an alkoolegezh hag ar mezwerezh. Siwazh ! Ma'z eus ur c'horn ar **allakaet** e Breizh, ar **Bihan** an heni eo. Ema ar pennoù bras, **Laudren**, **Bonnet**, **Marcellin** é terc'hel an dud edan o beli, doc'h o lakaad da gousked ged o fromessaou diniver ; emaint é servijaf ged gred ar re a zo e Paris, é tistruj hor bro hag é lakaad ar *Vretoned* da voned pell ag o bro da glask labour ; emaint é vougañ personelezh ha yezh ar *Vretoned*, a nebeudigoù. Breinet eo pep tra gete.

E-pad ar vakañsoù, ar **Mor-Bihan** a ya da vewel, ged an douristed. Kement tra vez graet ewite. N'eus nemed an douristed hag a gonta. Ar re 'rall zo àr hent ! Savet 'vez gouelioù mod-kozh ewid an douristed, dornadegoù mod-kozh, euredoù mod-kozh, 'vel an heni a zo bet grwraet er *Gemene-Lokmalou*, da zeiz gouel *Maria Kreis-Eost*. Ged ar vezh ! Ema ar *Vretoned* é voned da *Indianed*, é lakaad o gwiskamantoù broadel hag, e vez sellet doc'hte 'vel doc'h loened kurius. Petra 'c'hounez Breizh ged kement-se ? Netra, folkloraj rac'h. Kofversanted ar *Gemene* o deus gounezet

argant, sur, ged an dud a oa deredet du-se d'an deiz-se, med lies diàr goust ar merc'hed yaouank a oa e servijaf, ewid ur pae dister. An douristed iwe e vez gounezet argant diàr o c'houst : 1,50 lur ar banne kafe en *Ostaleri Breizh er Gemene*. Pep tra 'vez guraet da lakaad ar *Vretoned* da gredifi ez eo evel-se ema red boud, ha da lakaad an douristed da ziyalc'hafi o blankoù...

Setu ase e pe stad ema ar **Mor-Bihan**, Aotrou **Gicquel** : mezhussad un dra doc'h ho kweled e lâred ema an traoù é wellaad ! Neusen, a-du eh oc'h ged **Landren**, **Marcellin**, **Bonnet**, ewid ober ag hor bro un dachenn digor d'an arme ha d'an douristed ? Ged ur garg 'vel ho heni-c'hwil, e tlehec'h, é kontrel, digorifi o daoulagad d'ar re 'rall. Mes, gwir eo : unan dall n'hell ket diskouez an hent d'ar re 'rall.

1 - **Arallakaet** : aliéné

ULTIMATUM

Embannet ez eus bet newez 'so gant ar strolladoù sewenadurel breizheg, un diskle-riadur, hag a zo en gwirionez ur meni ultimatum. Goulennet o deus ur bern traoù digant ar gouarnamant, reolennoù newez ewid ar brezhoneg, er skolioù, er radio, en tele hag er vuhez foran (publik). darn deus ar goulennnoù-se zo da sewenifi a-benn digoradur ar skolioù e mis *Gwengolo*, darn all diwezatac'h.

Ma n'eus respont ebed deus perzh ar gouarnamant a-benn mis *gwengolo*, pe ur respont kamm-jilgamm, eo prest ar strolladoù sewenadurel da roñf lañs d'ur stourm newez.

Sed ase, a-benn ar fin, ur c'heloù mad.

Re bell 'zo (abaoe meeting *Pofidi*), e oa chomet damgousket ar vrezhonegerien. Arru eo poent skoñf !

U.D.B. eveljust a zo a-du ewid roñf an dorn ; se zo kaos ez eus bet embannet kement-mañ gant *Burew Politikel U.D.B.* :

«*Dis klaeriet eo bet gant ar strolladoù sewenadurel breizheg, bodet e Brest d'an 18 a vis gouhere 1975, pegen fallakr oa politikerezh ar gouarnamant e-keñver ar brezhoneg.*

Kountant-bras eo U.D.B. gant disoc'hoù an emvod-se hag a gondaon politike-rezh kilstourm ar goarnamant ha ken-meur-rag-se, peogwir ema U.D.B., abaoe ouzhpenn bloaz 'so, o klask sevel assambles gant ar strolladoù-se, un talbenn ledan ewid kregiñ gant brezhonekaad an hanoioù-lec'h en Breizh.

DILOC'H

D'AL

(beaj e bro-Skos)

Adal m'hon devez tro, ni, Bretoned, da voned en tu-hont da harzoù Breizh, e vezomp souezhet, sebedennet zoken, a-wechoù, o weled labouradegoù bras e-leizh, gourhentoù ha kêrioù e peb lec'h, ha petra-din-me c'hoazh o lakaad anad deomp isdiorrezh hor bro. Mad ! Gouzoud a ouzomp ez eo bet troet ha distroet a beb tu ar gudenn-mañ gant paotred ha merc'hed U.D.B. ha gant araokourion all, pellig amzer zo. Padal, ur wech ouzhpenn, kenvroiz ker, hon defe c'hoant da reiñ skwerioù deoc'h evid prouiñ n'eo ket boulc'hennoù a lavaromp deoc'h, hogen ar wirionez kriz. Displegañ a refomp ar gudenn dre zanevell ur veaj hon doa graet, va mignon Mikael R. ha me, eus Roskov da Vro-Skos e miz here diwezañ. Er stumm-mañ, moarvad, e teufet gwelloc'h da gompren e pe stad reuzeudig ema Skos ha Breizh en amzer-vremañ e-keñver kreiz Europa.

An arme o tuta... evel e Breizh.

Emichañs, n'henn gouzoc'h ket : e-maez eus aodoù Breizh, war-hed un nebeud lewiadoù dioute, ema an hent-mor brasañ a'r bed. Bemdez e tremen eno, a-gantadoù, listri-kenwerzh a beb seurt (listri-eoul, listri-maen, ha listri-karg all...) o toned hag o voned pe war-du porzhioù bras an hanternoz (an Havr-nevez, Dukark, Londrez, Rotterdam, h.a.), pe etrezeg broioù ar sav-heol, pe c'hoazh war-gaoud an Amerik. Ac'hanta ! tudoù kaezh, n'hallomp-ni tennañ neb gounid dioute, rag, siwazh deomp, n'eus porzh kempenn ebed d'o degemer du-mañ ! Koulskoude avad ! Daoust hag-eñ ne vije ket tu da zegas pinvidigezh d'hor bro, evel gwechall, a-drugarez d'hol listri ha d'hor porzhioù ? Eo, sur. Hogen, red e vije d'hor gouarnamant hon sikour da aozañ hon douar evel ma sikour da aozañ kornioù zo eus ar Stad c'hall... Ma ! petra 'fell deoc'h ?

N'eo ket warc'hoazh kentañ c'hoazh, nemed chañs a ve, e teurvez dezañ diorren hon armerzh evel ma ve dleet, da lavared eo, diouzh ezommoù hor pobl.

...E lavaren eta hon devoa dispartiet Breizh, Mikael ha me, eus Roskov, e Bro-Leon. Hol lestr-beajourion hor c'hasas beteg Plymouth e-lec'h ma errujomp d'an dri a viz here, e-tro eizh eur eus an noz : diwarnañ eo hon doa heuliet gant hon daoulagad, diagent, tremeniri stank batimantoù Mor Breizh.

... En deiz war-lerc'h e weljomp, a-dreuz gwerennoù hon tren, un daolenn he dije badaouet kenkoulz-all hor c'henvroiz m'o divije tremenet dre ahont : ar *Midlands*, e-kreiz Bro-Saoz. Biskoazh em buhez n'em boa gwelet kement a siminalioù, a labouradegoù, a gêrioù bras, a c'hlaouegi, a voged, hag a virvilh ! Sed ahont ur vro hag a oa diorroet-mad an ijinerezh enni, beteg re zoken ! Krediñ a ran em boa soñjet neuze e mæred hor maezioù hag hor c'hêrioù oc'h aspediñ nousped doue ma vije plantet un ti-mekanik bennag en o zachennoù ijinerezhel goullo.

Din-Edin (*Dùn-Eideann*, Edinburgh),
d'ar 05.10.1974 :

Faezh e oamp ken e oamp a-benn un devezh hag un nozvezh beaj. Daoust da se, avad, e kemerjomp ragtal ur c'harr-boutin da gaoud *Inverness (Inbhir Nis)*. Ur gæa a gêr, honhont ! Neoazh, soñj fall hon devo bepred anezi, rag, darbed e voe dimp, d'ar poent-hont, kousked dindan lagad al loar, abalamour d'ur c'hozh lorenneg en doa hon diarbennet en ostaleri-ar-re-yaouank. A-drugarez Doue, goude ar reuziad-se, hon doe ur c'horfad c'hoarzhin : soñjit 'ta ! E-lec'h degouezoud en un ostaleri marc'had-mad evel ma krede deomp da gentañ, edomp, genaoueiñ a oa ac'hanomp, e kein unan lorc'hus ! E c'hellit divinoud aes a-walc'h peseurt penn a reas an ostizion ouzh hor gweled, kribet-fall, gwisket evel-evel, ha 'leizh hon dremmoù a varvennoù ! Fidamdoue ! Karzhañ a rejomp ac'halehont gant ar foeltr, ha yao er-maez, digor-bras hor c'horzailhenn ganimp ! A-benn fin an dro, evelkent, e kavjomp lojeiz ha gwele evid ur priz deread.

Ullapool, d'ar 07.10.1974 :

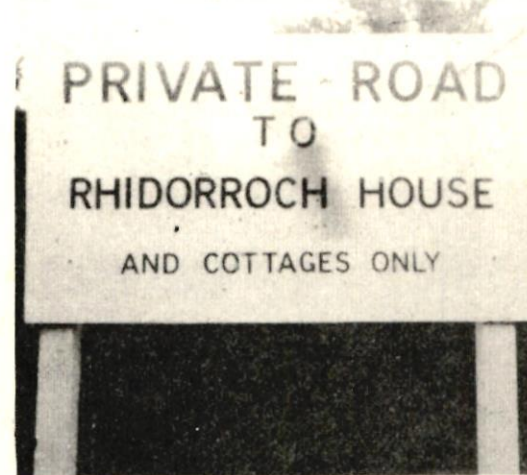
D'ar mare m'edomp o weladenniñ Bro-Skos, ar bolitikerion a zanzee eus o gwellañ an dilennadeg a oa da vezañ. Ha setu m'hon devoe' chañs, end-eeun, da selaou prezegenn ur d'ervez-kannad eus pastell-vro Ullapool, an Aotrou MacRae, eus an S.N.P. (kostezenn vroadel Skos) : «Beb bloaz, emez eñ, ez eus 80 000 divroad

du-mañ, abalamour ma'z ar c'hevalaoù hag al labouradegoù daved toleadoù Bro-Saoz. Ar yaouankizoù a rank kuitaad o douar dre ziouer a labour. Evid gwir, o koll he gwad yac'hañ ema ar vro. Ha ken gwazh a zo ! Hon tachennoù-pesketa, koulz hag hon danvezioù all, zo gwastet gant an estrañjourion !» Ha MacRae da ginnig o ledanaad en heveleb doare ma vije miret pinvidigezhioù ar morioù skos. A-hend-all ec'h embannas, en anw e strollad, e enebiezh ouzh ar C'henvarc'had, un dromplêzon, gouez dezañ (da-larsañ)... kement ha klozañ an abadenn e roas da skwer, hini Bro-Norvegia a ziwalle he Stad hag he frankiz dre youl he mibion, ha netra ken.

Er sal ne oa nemed kêriadenniz a-du gant an danvez-kannad, pell ac'hane ! Tud zo — Labourerion, Frankizourion ha Mirourion aneze — a savas o mouezh da zifenn ar strolladoù eneb, ha kêroc'h zo, e sammjont an S.N.P. gant seizh pec'hed warn-ugent hag ouzhpenn, an hini spontusañ aneze o vezañ, war a lavarent, ar vroadelouriezh skosad hag ar c'hoant da zinac'h galloud ar Gurunenn.

MacRae, eñ, a respontas peb tro ken sioul ha tra, gant komzoù reizh ha poelleg, heb ankounac'haad da leuskel gwech ha gwech all ur farsadenn bennag a lakae e selaouerion da sklokal gant ar fent, evel homañ, da skwer : «E deroù hor c'hantved, un enez eus du-mañ a vage well-wazh 25 000 dañvad. En deiz-a-hiziw, mignoned ker, ne vew mui nemed 25 000 konikl !»

Teurel evezh e renas imor-vad ha laouenidigezh e-tro-pad an noz-hont. Ur gwir aergelc'h a vignoniezh, me 'lavar deoc'h, seurt a garfemp adkavoud aliesoc'h e Breizh pa vez bodadegoù politikel ! Evidomp-ni, bepred, morse, evel pa larfen, ne oamp bet degemeret ken kaloneg ! Kerkent ha ma klewas ar bagad Skosiz a oa ganeomp e oamp, va mignon ha me, daou Vreton, e youc'hjont gant al levenez hag ar souezh, e sailhjont warnomp da stardañ hon dorn, hag hon envel a rejont «breudeur kelt», na petra 'ta ! Biskoazh kement all !

Arabad sevel d'ar menez ...

LOC'H

D'an eizh a viz here, da lavared eo, antronoz deiz ar brezegenn, e rejomp ur pennad kaoz gant un ezel eus an S.N.P.. Hemañ a zisplegas deomp penaos ne oa ket asur eus started mennozioù boterion an S.N.P. : un nebeud bloavezhioù zo, hervez ma lavare, ne c'houneze c'hoazh an S.N.P. nemed pemp dre gant eus ar mouezhioù. D'ar c'houlz m'edo o komz avad, e c'helled lakaad kementad e vouezhioù da dregont dre gant ! (ar pezh a voe anataet diwezatikoc'h : gw. disoc'hoù ar votadegoù e niv. 134 *Le Peuple breton*).

Ur banell ouezeleg

Kement-mañ dre ma oa bet dizoloet eoul-douar forzh pegement war an aodeier ! An S.N.P. en doa bet skoet war an tach mad neuze en ur ober sevel todion ha fiñvadeg er bobl : «Petra ?» a veze lavaret war beb leur. «Petra ? Ha lezel a raimp an embregerezhioù saoz hag estren da skrapad hon eoul-douar diganeomp, heb na rafemp van ?» Diwar-neuze, ar strollad S.N.P. hag a zifenne war ar memes tro, eoul-douar ha gwirioù Bro-Skos, pesket-erion aodoù ar reter, micherourion Glasc'ho, ha kalz a rummoù tud all, a gemeras lañs en dilennadegoù.

Un dro bennag, hor mignon skos a ziskouezas dimp goueled aber Ullapool : «Sellit ouzh ar renkennad menezioù a zo ahont, paotred», emezañ. «Mad, setu ! D'ur perc'henn bras int, d'ar c'hont a Gumberland. Ha c'hoazh, ac'han, ne welit nemed lod eus e zouaroù...» Hogos didud ha difrouezh eo chomet menezioù an Highlands abaoe an amzer ma voe skubet kuit gant an aotrounez ar boblad kouerion o vevañ warne. Talvezoud a reont bremañ da dachennoù-hemolc'h, evid plijadur un dornad pinvidion hebken. Devezhioù- arad a vilionoù zo kondaonet e-giz-mañ da vezañ kozhennoù e-keid ma rank labourerion ar c'hêrioù tremen heb park, heb liorzha na netra, en askont da gernez an douar.

Kaoz a oa ganimp bremaonn eus voterion an S.N.P.. Mad ! Lañs nevez ar strollad emrenerion-se a grog da nec'hiñ gouarn-amant Londrez, kement ha ken bihan ma rank hemañ plegañ da reiñ o c'hont da Skosiz pa na vefe nemed ar peb reañ, da vihanañ. Stourmerion an S.N.P. a oar a-walc'h e vo start ar c'hoari a-benn bezañ trec'h : Daoust ha n'eo ket bet treset ar pastelou-bro hervez interestoù politikel Londrez ? Daoust ha ne glask ket diw gelaouenn vras, ar *Glasgow Herald* hag an *Daily Mirror*, dispenn eus o gwashañ brud nevez an S.N.P. ? Ha lakaomp e vefe trec'h an emrenerion war an dachenn-votiñ, hag e kred deoc'h e lezfe ar Saozon diskar o mestroniezh leun war Vro-Skos heb enebiñ an disterañ ?

Bezeta vezo, ar feiz hag an tan a van bew bepred e kalon ar vroadelourion. E peb lec'h hon eus bet tro d'henn merzhoud. Lakait ewezh 'ta ouzh gerioù-alc'hwez an danvez-kannad yaouank Barr (*Fort-William*) : «En dro-mañ, votit evid Bro-Skos ! Deuet eo amzer an emrenerezh ! Votit evidoc'h hoc'h-unan ! Votit S.N.P.... Mard oc'h a-du gant ar C'henvarc'had, votit evid al Labourerion pe evid ar Virourion. Mard oc'h a-eneb dezañ, avad, votit S.N.P. !»

Glasc'ho (*Glaschu* — *Glasgow*)
d'an 12.10.1974 :

Goude bezañ bet daou zevezh e Ullapool, keid-all en inizi Lewis ha Skye, e tiskennjomp, va mignon Mikael ha me, beteg Glasc'ho.

Glasc'ho : heb mar, gwir gêrbenn ha kalonenn Bro-Skos : «An hini n'anavez ket Glasc'ho», eme al lavar, «hennezh n'anavez ket Bro-Skos». Gwir-mad eo ! M'am eus soñj ez eo d'ur sadorn eo, war greiz an deiz, en em gavjomp war ur gourstraed eus kreiz-kêr Glasc'ho, beuzet e moradoù tud. Tud a beb seurt : Skosiz, Iwerzhoniz, Saozon, Pakistaniz, Afrikaniz, Protestanted, Katoliked, mezwierion, bourc'hizion, ha me 'oar.

E Glasc'ho hon eus kavet ur gevrenn eus ar *Scottish Republican Clubs*. An S.R.C.-où o deus diazezet o *c'healiadurezh* war gentelioù Marx ha prederourion all eus an tu kleiz, hag ive war emrenerezh Skos. Rag-se e nac'hont tezennoù an dehoù-ourion eus an S.N.P., dres evel ma nac'has paotred eus U.D.B. a-vremañ tezennoù dehoùourion eus ar M.O.B., e 1964.

Ma ! Lennerion ger. N'eo ket se eo se ! Karet em befe kontañ deoc'h hon troioù hag hon distroioù a-dreuz Bro-Skos, liwañ deoc'h taolenoù marzhus an Highlands, astenn an danvez c'hoazh gant stad ar gouezeleg ha karadegzh ar Skosiz, med aon am eus e teufe oberourion *Pobl Vreizh* da skignañ o dent o lenn ur pennad tregeriegachoù ken hir ha loen-euzh al Loc'h-Nessn ma n'eo ket hiroc'h !...

Ken ur wech all eta !

Mikael Briant.

1 — *kealiadurezh*, ar gealiadurezh : e galleg, *idéologie* (ger savet diwar *keal*).

KOUMANANTIT DA

**LE PEUPLE
BRETON**

B. P. 304 — 29273 BREST CEDEX

ANV

ANV-BADEZ

CHOMLEC'H

a gas e goumanant boutin : 20 F (1)

skaezell : 30 F (1)

estrenvro : 30

C.C.P. RENNES 2365-76

JUSTISS UR RENKAD-TUD

Tennet eo bet diouzh daouarn ar barner **Pascal** afer ar vinerien (mengleuzierien) lac'het dre un taol-grisou e **Llewin** e Bro-Flandres. Souezhus eo an dra, ne gav ket deoc'h ? An eil gwech eo. Pa oa oc'h ober eus e wellañ ewid disoloñ muntrer Brec'hed **Dewoevre** e vo lammet an enklask dioutañ gant an heveleb abegoù : fasioù en e doareoù-furchal. Peb hini a oar pegen aes eokavoud traouigoù ne heuilhont ket mad al lesennoù, luziet-spontus a-ratozh-kaer.

Deut eo ar «barner bihan» da lakaad an tamall war dud re dost ouzhi «*maffia*» ar vourc'hision ha prest e oa da vont pelloc'h. Diw wech re, e meno an holl. Mar ne dro ket mad spered **Paskal**, petra a c'hortos ar pennoù bras ? Met re anavezet eo ha doujet gant miliadoù a dud.

E gwirionez, e komansomp da gompren troioù-kamm justiss ar gapitalisted. Pa'z eus laerezh en o zouesk ne chom ket met moged eus an tan heb re a drubuilhoù ewid ar re gablus, pe ne glevomp ket netra ken. Sellomp ouzhi ar «*Patrimoine Foncier*», gwin fall Bourdel, «*Le canard Enchaîné*», hag all,... Gant al labourerien o tifenn o bara pemdeziek, ne vez ket ar memes jeu : toull-bac'h, ur bern a arc'hant da reiñ, hag all, evel e Bro-Naoned (60 peisant kondao-net, 9 micherour e ti **Sotrimec** tost da **Sant-Naser**).

Dleet eo deomp diskouez heb ehan e peseurt «*kevredigezh*» (sossiete) emaoamp. Penaos ober ? Daw eo lakaad assambles an aliessañ ma c'hellomp, an holl daolioù fall ijinet ha graet gant ar vourc'hision lorc'hus hag a gred adsevel buhez tud an noblañs ewid o c'hont.

PA'N EM LAK «PAOTRED MAI' ROBIN» DA DENNAN WAR «BEG E DOG»

Peoc'h ha buhez vad, a lavare Giskard a-raog ar vakañsoù. Ya, sur, med red 'vefe c'hoazh gousoud piw eo piw pezh n'eo ket aes hiziw an-deiz.

E gwirionez, er c'hêrioù bras, n'ouser ket ken piw eo an danjerussañ : ar forbanned pe an archerien. A-wechoù, e vez pilet gant ar bolisserien, tud sioul o tapoud ur bannac'h en un ostaleri bennag hag e-keit-se, e red kuit an hailhoned ; a-wechoù all, e vez tennet war an dud onest o pourmen pe o labourad e kêr. Biskoazh kemend-all !

Newez 'so, ez eus bet krouet ur vrigadenn ispisial ewid redeg war-lerc'h ar forbanned vraz, enni polisserien eus an dibab, safised !

Ur blijadur eo ewid ar bolisserien-mañ tennañ a-dreus hag a-hed, debron m'o deus ataw en o bisied azaleg ma vez ur revolver bennag ganto

AR BED

en-dro dimp

En deiz all, o deus tennet war bolisserien all ha lac'het un enseller yaouank, an aotroù **Pottier**. Gloaset o deus iwez daou implijad eus ar post a oa o tremen dre ase. E-pad-se, eveljust, eo nijet kuit al laboused fall. Setu ase labour, me lavar deoc'h !

Sindikajoù ar poliss n'int ket laouen gand kement-mañ, eveljust, ha darn anezo da damall da vinistr an diabarzh, Poniatowski, e doareoù d'ober.

C'hwezhañ war ar glaou bew e-lec'h klask mogañ anezo, setu ase emezo, pezh vez goulennet ganecmp

KALZ TROUS ewid NEBEUD A DRA !

E dibenn mis gouere eo bet bodet e Pales Finlandia-Talo, en Helsinki, renerien 33 stad eus Europa ha war ar marc'had, presidant ar Stadoù Unanet hag heni ar C'hanada.

Pal ar vodadeg-mañ a oa klask diazezañ ar peoc'h hag ar c'hen-labour etre stadoù Europa rannet e daou rummad : Kornog ha Reter, abaoe ar brezel diwezant. A-boues e oa ar c'hudennoù da studiañ, eta.

Hogen, n'eus ket diwanet kalz tra newez en Helsinki ; peb rener en neus graet ur brezegenn war an ton bras hag e-diavae ar sal ar pennoù bras o deus bet digarez d'en em gavoud da gomz un tammig an eil gant egile eus kudennoù ar mare-mañ.

N'eus bet diviset netra resis na diwar-benn Chypre, na diwar-benn ar Portugal pe an diw Vro Alamagn, Kama-douriezh war-wel ne c'hell ket mont pell war-raog ; dre guzh e vez ingalet ar peb pousussañ. N'eus forzh penaos, ewid ar Russed hag an Amerikaned eo bet rannet ar bed e Yalta ha mad pell 'zo.

Ur roll mennosioù 'zo bet sinet e dibenn ar c'hendalc'h. E-barzh ar roll-se, eo bet meneget ar gwir he deus peb pobl da zibab he hent he-unan ha da ren he aferoù. Pegen braw neketa ? Ya, med, etre al lâred hag an ober ema ar mor.

Ni, Bretoned, a oar se er vad.

Deuit d'ober un dro beteg
TI ARZOUR MENEZIOU DU»

Koz Cleunf
56 - Langoned

«UR JENERAL A DALV UNAN ALL»

War a seblant, n'eo ket un drajienn a zo bet c'hoariet newez 'so e Bro-Nigeria, ur farsadenn ne lavaran ket. Araog kuitaad e vro ewid mont da g-Kampala, e-nevoa ar Jeneral **Gowon** kaset da Londres e wreg, e vugale hag e vreur bihan... (daoust-hag-efi e oa assambles gante ur c'hi, ur c'hazh pe ur marmous bennag, n'ouson ket...).

Met, eveljust, «*an heni a ya da chasael e Kampala e vez kollet gantañ e blass e Lagos*». N'eo ket ar c'hrennlavar-mañ koulskoude a zo bet meneget gant ar jeneral **Gowon** goude gouvezet gantañ e oa bet penn-bouzellennet : un ofisser a-fesson eveltañ, ha saosnekaet mel-penn-kil-hatroad a oar dre efivor **Shakespeare** en e bezh : «*Ar bed holl, emezañ, zo anezañ ul leur-c'hoari el lec'h ma'z eus paotred ha merc'hed o vont e-barzh hag er-maes*» (Ar frazenn-mañ zo tennet eus **As you like it : Evel ma karit**, savet gant **Shakespeare**).

Ha neuse ? N'eus ket kudennoù ken e Bro-Nigeria ? Ar c'hontrol 'ni eo. Kudennoù ur vro re vras ha re binwidig martese. Gwir drajienn Biafra zo un tammig ankouaet, med diaes-tre eo bet betevremañ derc'hel unanet pobloù disheñvel-krenn an eil re diouzh ar re all. Kristen eo **Gowon** evel pobloù ar Su ha **Mohammed** zo musulmad evel re an Norz. Animisted zo iwe.

Daouzeg rannvro zo bet krouet e 1967. Ewid lodennif an arc'hant gounezet dre werzh ar petrol, e ranked gousoud ped den oa e peb rannvro. Ha setu perag un niveridigezh⁽¹⁾ zo bet aaset e 1963 ha unan all e 1973.

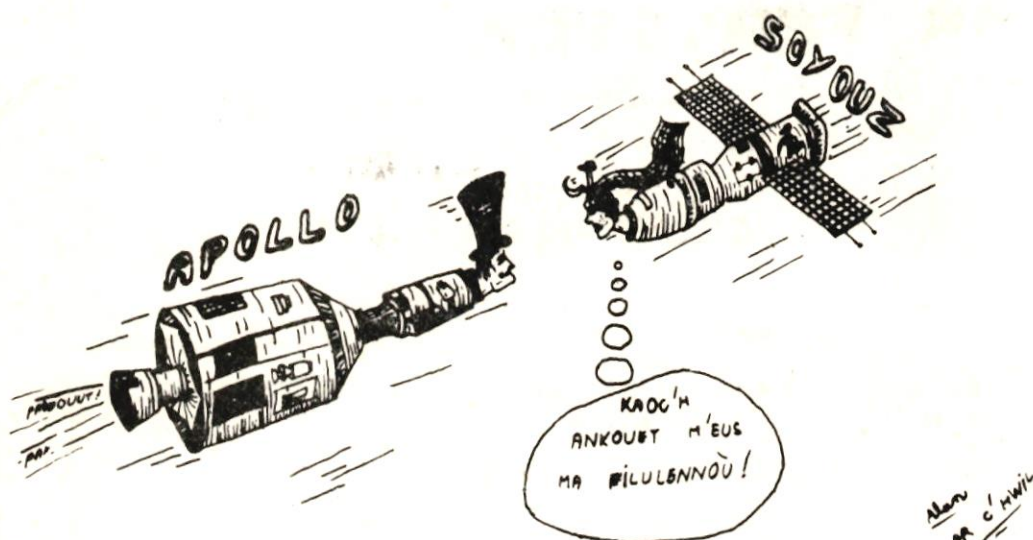
Setu kont an dud e Bro-Nigeria herwezo :

	1963	1973
En holl :	55,6 Milion	79,8 M
Hanternos :	29,8 M	51,4 M
Kreisteiz :	25,8 M	28,4 M

Pobloù ar c'hreisteiz ne oant ket kountant dija e 1963, med ar wech-mañ neuse ! «*An niveridigezh diwezañ, emezont, n'eo ket bet sirius. Biskoazh kemend-all ! ur c'hresk a 70 % e deg bloawezh hepken ! a zo gwashoc'h, niver deputed peb rannvro a vo diviset gant ar sifroù-mañ iwez.*

Med arabad bezañ re nec'het memes-tra. Komzoù braw ur jeneral newez erruet e penn ar stad (gant trous an tankoù en-adreñv) zo bet a-viskoazh kreñvoc'h eged n'eus forzh peseurt sifroù ijinet gant c'hwiled zo ewid touellañ an dud !

Ken Dud Nerez

GWIN BRO-OKITANIA

Bez' ez eus bet trous e dibenn mis gouere, e Bro-Okitania : hentoù stouvet, skoliet, mein-kilometroù liwet pe diverket ha manifestadegoù a beb sort.

D'an 31 a vis gouere eo bet diverket kement panell ha talbenn a oa e Bro-Langedog. C'hoant ' devoa tud ar vro-se da ziskouez d'an douristed, a oa o bro ur vro gollet e diavaes Bro-C'hall hag europa, ur vro o verwel. Perag 'ta kement a vec'h ? hag a drous ?

Abalamour d'ar gwin an hini eo. Ya, tudoù ! daoust d'ar frañsisien bezañ lonkerien gwin n'hell ket Okitanis gwerzhaf o hini : re fonnus herwez eo bet gwiniadennoù (1973 ha 1974) hag araog daou vis amañ, e krog ar vendem.

E gwirionez, ez eo Bro-Okitania ur vro goloniset evel Breizh, n'eus ewid lâred nemed frouezh ha dreist-oll resin ha setu pa

na vez ket gwerzh ewid ar gwin, eo fall an traoù.

E mod all, n'he deus tamm galloud ebed ar vro ewid ingaliñ he-unan he aferioù. Ar re-mañ a vez graet war o zro e Paris pe kentoc'h, e Bruksel, hag anad eo, penaos ar c'henvarc'had pe ar marc'had komun zo renet gand ar gapitalisted vras. Ar re-mañ ne reont foutre kaer eus al labourerien, peisanted pe gwiniennerien vihan. Setu perag e vezevete Bro-C'hall gwin eus Italia ha leset gwin Okitaniz da drenkañ er c'havioù peogwir n'eo ket possubl strilhañ an oll anezañ ewid ober gwin-ardant.

Memestra 'vez kont e Breizh, gwech gant an artichaot, gwech gant ar c'haolfleur, gwech gant ar pesked pe ar moc'h.

Erru eo poent bras chafich penn d'ar vazh !

Beb daou viz lennit :

AL LIAMM

(savet e 1945)

ar gelaouenn nemeti o reñf,
c'hwech'g gwech ar bloaz,
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù
a beb seurt ha keleier.
80 pajenn e peb niverenn.

Rener : Ronan Huon.

Koumanant : 30 lur. Studierion : 25 lur.
Mme S. Cherel, 100 bd de Verdun Rennes
C.C.P. 2184-34 Rennes.

AR FALZ

KELAOUENN DRIMIZIEG AN Emsav
diazezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreizh

a-du gant ur skol vreizeg ha laik gwirion.

Lennit *Ar Falz* ! Komanantit d'*Ar Falz* !
(25 lur evid 6 niverenn)

AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroulez
C.C.P. 430-20 H Roazon.

LEVRIOU BREZHONEG (kozh ha nevez) TI GIRAUDON

30, straed Keranpont
22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

PAPERENN EMESELAÑ

HANW
HANW-BADEZ
CHOMLEC'H

a c'houlenn dont da vezañ esel eus U.D.B.

En da (n) (r) 197 ..

Sin :

Da gas en-dro (troc'het pe adskrivet) da :
U.D.B. — B. P. 304, 29273 BREST-CEDEX.

KOUMANANTIT DA

**POBL
VREIZH**

B. P. 304 — 29273 BREST-CEDEX

HANW
HANW-BADEZ
CHOMLEC'H

a gass e goumanant boutin : 10 lur⁽¹⁾
skoazell : adaleg 20 lur⁽¹⁾
estrenvro : 30 lur⁽¹⁾

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost⁽¹⁾
mandat-lizher⁽¹⁾
chekenn-bank⁽¹⁾

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2746—79.

K

A

BRETONS

I

KABIGOU, KABANOU, PULLOVERIOU

PRIS

G

DUFFLE-COATS, MANTILLI

CHOAS

S

MERC'HED, PAOTRED, BUGALE

TALVOUDEGEZH

Ti Y. Daumer

War ar c'hae, 15, st. Louis-Pasteur

BREIZH N'EMA KET DA WERZHAÑ

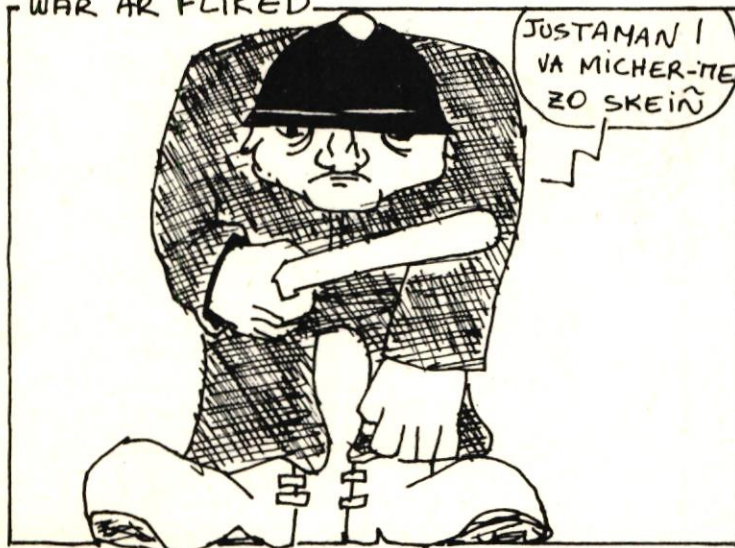
AR FEULSTER

WAR PIW EO MAD SKEIÑ ? WAR PIW EO GWELLOCH NON PASS SKEIÑ ? SETU UN DRA DA C'HOUSOUD ! KENKOULZ BEZAÑ DIOUSTU WAR AN TU MA D.

ARABAD SKEIÑ

SKOIT KENTOC'H

WAR AR FLIKED

WAR AR FLIKED

WAR AL LOENED

WAR AL LOENED

WAR AN DUD

WAR AN DUD

HA MA TEU UNAN BENNAG
DA LAROUD DEOC'H :

SKOIT WARNAÑ !